

Jaarverslag 2014

INHOUDSTAFEL

I.	Inleiding	3
II.	Algemene informatie over de inrichting	4
III.	Opvang van en informatie aan gedetineerden	4
IV.	Materiële omstandigheden van detentie	5
	1. Hygiëne en sanitaire voorzieningen.....	5
	2. Voeding.....	6
	3. Overbevolking en leefruimte.....	7
V.	Regime en activiteiten	7
	1. Contacten met de buitenwereld.....	7
	4.1.1 Bezoek.....	7
	4.1.2 Telefoon	8
	2. Vorming en opleiding.....	9
	3. Werk.....	9
	4. Lichaamsbeweging, vrije tijd en culturele activiteiten	10
VI.	Gezondheid	13
VII.	Orde, veiligheid en dwang	15
VIII.	Tuchtregime	16
IX.	Externe Rechtspositie van gedetineerden	21
X.	Werking van de Commissies van Toezicht	23

I. INLEIDING

Krachtens art. 138ter van het Koninklijk Besluit tot wijziging van het Koninklijk Besluit van 21 mei 1965 houdende algemeen reglement van de strafinrichtingen¹ heeft de Commissie van Toezicht tot taak:

1° ten behoeve van de Minister van Justitie, toezicht te houden op alles wat betrekking heeft op de bejegening van de gedetineerden en op de naleving van de voorschriften ter zake, in de gevangenis waarbij zij is opgericht;

2° aan de Centrale Toezichtsraad voor het Gevangeniswezen, hetzij ambtshalve, hetzij op zijn verzoek, advies en inlichtingen te geven betreffende alles wat betrekking heeft op de bejegening van de gedetineerden en op de naleving van de voorschriften ter zake, en voorstellen te doen die zij gepast acht, in de gevangenis waarvoor zij bevoegd is;

3° ten behoeve van de Centrale Toezichtsraad voor het Gevangeniswezen jaarlijks een verslag op te stellen betreffende alles wat betrekking heeft op de bejegening van de gedetineerden en op de naleving van de voorschriften terzake, in de gevangenis waarvoor zij bevoegd is.

In het licht van deze opdracht hoopt de Commissie van Toezicht ingesteld bij de gevangenis van Sint-Gillis in voorliggend jaarrapport een overzicht te geven van haar vaststellingen tijdens het jaar 2014.

Voor vragen omtrent dit jaarverslag of in verband met de werking van de commissie, kan U ons contacteren via één van de volgende e-mailadressen: cvtstintgillis@gmail.com of cdssaintgilles@gmail.com.

Wij wensen U een goede lectuur.

Philippe KENNES, Voorzitter

Fabienne SIMONS, Vice-voorzitter

Ineke CASIER

Martin COLARD

Anne-Michèle DRUETZ DE WISPELAERE

Olivia NEDERLANDT

Coline REMACLE

Marie-Françoise RIGAUX

An-Sofie VANHOUCHE

Clara VANQUEKELBERGHE

---

¹ KB van 4 april 2003 tot wijziging van het Koninklijk Besluit van 21 mei 1965 houdende algemeen reglement van de strafinrichtingen, BS 16 mei 2003.

II. ALGEMENE INFORMATIE OVER DE INRICHTING

Sinds 1884 is de stervormige gevangenis van Sint-Gillis een arresthuis. Toch verblijft hier ook een beperkt aantal veroordeelden. De gevangenis beschikt ook over een genees- en heelkundig centrum voor de verzorging van gedetineerden uit andere gevangenissen.²

In 2014 bedroeg de gemiddelde bevolking van de gevangenis van Sint-Gillis 827.8 gedetineerden terwijl deze maar over een gemiddelde capaciteit beschikte van 587. Volgens de berekeningen van het Directoraat-Generaal bedroeg de gemiddelde overbevolkingsgraad bijgevolg 41%.³

De gemiddelde dagelijkse bevolking per prioritaire wettelijke toestand in 2014 (exclusief elektronisch toezicht) zag er voor Sint-Gillis in 2014 als volgt uit: 385.9 of 46.6% beklaagden, 438.3 of 52.9% veroordeelden, 2.1 of 0.3 % geïnterneerden.⁴

III. OPVANG VAN EN INFORMATIE AAN GEDETINEERDEN

In regel ontvangen de gedetineerden bij aankomst in de gevangenis een exemplaar van het **Huishoudelijk Reglement**. Bij Ministeriële Omzendbrief nr. HR/2 d.d. 1 augustus 2014 werd het Huishoudelijk Reglement van de gevangenis van Sint-Gillis goedgekeurd door de minister van Justitie.

Het bevat algemene bepalingen, informatie omtrent het onthaal, materiële levensvoorwaarden, samenlevingsvoorwaarden, contacten met de buitenwereld, godsdienst en levensbeschouwing, vrijetijdsbesteding, vormingsactiviteiten, herstelgerichte activiteiten, overlegorgaan, arbeid, gezondheidszorg, sociale hulp- en dienstverlening, rechtshulpverlening en juridische bijstand, orde en veiligheid, tucht, schadeclaims, overbrenging naar een andere gevangenis, einde detentie en het verlaten van de gevangenis.

Op vraag van de gedetineerden heeft de commissie geijverd om een Nederlands- en Franstalige **geconsolideerde versie van de Basiswet** betreffende het gevangeniswezen en de rechtspositie van de gedetineerden⁵ ter beschikking te stellen per vleugel zodat gedetineerden dit kunnen raadplegen.. Daarnaast kunnen de gedetineerden een exemplaar raadplegen in de bibliotheek.

---

² X., 'Gevangenis van Sint-Gillis', http://justitie.belgium.be/nl/themas_en_dossiers/gevangenissen/belgische_gevangenissen/gevangenissen/adres_gevangenis_stgillis.jsp?referer=tcm:265-167919-64 (datum consultatie 2 maart 2015)

³ Directoraat-Generaal Penitentiaire Inrichtingen, *Jaarverslag 2014*, Federale Overheidsdienst Justitie, Brussel..

⁴ *Ibid.*

⁵ Basiswet 12 januari 2005 betreffende het gevangeniswezen en de rechtspositie van de gedetineerden, BS 1 februari 2005.

IV. MATERIËLE OMSTANDIGHEDEN VAN DETENTIE

---

1. HYGIENE EN SANITAIRE VOORZIENINGEN

Basiswet

Art. 44. Het inrichtingshoofd draagt er zorg voor dat de gedetineerde in staat wordt gesteld zijn uiterlijk en zijn lichamelijke hygiëne dagelijks behoorlijk te verzorgen.

Huishoudelijk Reglement

IV Materiële Levensvoorwaarden, punt 7

De gedetineerde dient zijn uiterlijk en zijn lichamelijke hygiëne dagelijks behoorlijk te verzorgen. De penitentiaire administratie dient de gedetineerde toe te laten om deze verplichting na te leven door hem, zo nodig, volgende toiletartikelen gratis ter beschikking te stellen:

Zeep; tandenborstel; toiletpapier; shampoo; tandpasta; scheermesje; scheerschuim. Het ongeoorloofd gebruik en de verspilling van deze toiletartikelen zullen gesanctioneerd worden.

De gedetineerde dient de elementaire regels op het gebied van lichaamshygiëne en haarverzorging na te leven.

De gedetineerde kan 2 keer per week douchen (+/- 15 minuten). De sectiebeambte meldt het uur waarop kan gedoucht worden. De gedetineerde kan enkel volgende voorwerpen meenemen naar de douche: badschuim en/of zeep, handdoek en verse kledij.

De gedetineerde kan het haar gratis laten knippen door een medegedetineerde. Dit wordt via rapportbriefje aan de sectiebeambte aangevraagd.

Toegang tot sanitair op cel

De staat van de cellen is in het algemeen verouderd. Voornamelijk zijn er klachten over het verouderde sanitair (vb.: lekkende kranen en WC). Bij het toiletbezoek in eigen cel verkrijgt de gedetineerde privacy door een kleine beschutting (97cm.) te plaatsen tussen hem en zijn co-gedetineerde. Indien deze gedetineerde meer privacy wenst door bijvoorbeeld een doek te spannen, loopt hij het risico op een tuchtrapport. De gedetineerden die in duo op cel zitten, krijgen 3 rollen WC-papier per week. De afwezigheid van een minimale hygiëne in bepaalde cellen is onaangenaam tijdens de bezoeken aan de gedetineerden door de leden van de Commissie van Toezicht. Het verouderde sanitair en de minimale hygiëne zorgen voor geluidhinder, geurhinder en waterverspilling.

Douches

De staat van de douches is erbarmelijk. Aangezien deze niet voorzien zijn voor frequent gebruik, zijn deze vaak buiten werking. Het water is ofwel te koud ofwel te heet. Bijkomend lekken meerdere douches en komt het regelmatig voor dat het water doorsijpelt in muren en plafond van andere verdiepingen tot en met het gelijkvloers. De vochtigheid tast de naburige cellen aan en meerdere cellen zijn onbewoonbaar verklaard. Op het einde van het jaar waren meer dan 30 cellen onbewoonbaar verklaard, bijna allen wegens waterinfiltratie. Ondanks deze problemen moeten gedetineerden deze cellen betrekken en dit wegens plaatsgebrek.

We hebben vastgesteld dat de muren waartegen de bedden geplaatst zijn, erg vochtig zijn. Een gedetineerde had papier op het plafond geplakt om te voorkomen dat de plaaster in zijn bed zou vallen.

De gedetineerde hebben recht op 2 douches per week. Diegene die arbeid verrichten, krijgen dagelijkse toegang tot de douches.

De fatik reinigt dagelijks de douches, maar net als op cel is het kuismateriaal onvoldoende om de klus te klaren. Sinds kort moet de gedetineerde zelf vuilzakken aankopen via de kantine.

In het complex is slechts één bad aanwezig. Het bad staat in vleugel D en wordt gebruikt voor de patiënten van het medisch centrum. Dit bad is uitgerust voor personen met een rolstoel. De netheid van deze badkamer laat te wensen over.

Hygiëne strafcellen

De gedetineerde die op strafcel verblijven krijgen geen toegang tot de douche. Het lokaal om te douchen bestaat, maar is ongebruikt. In plaats daarvan kan de gedetineerde een waterton krijgen (niet altijd). Soms verblijft de gedetineerde 9 dagen zonder zich te verfrissen, noch tanden te poetsen.

Als het personeel de deur van de strafcel opent, staat hij voor een deur van plexiglas. Het plexiglas sluit de gedetineerde (grotendeels) af van het geluid. Het is erg somber binnenin en je kan je moeilijk een beeld vormen van de staat van de strafcel en de aanwezige gedetineerde. De watertoevoer is te controleren vanop de gang.

Het is niet uitzonderlijk dat een gedetineerde verschijnt voor het paleis in zijn penitentiaire outfit, naar eigen zeggen een outfit dat lijkt op die van een dakloze en zonder zich te wassen.

De temperatuur in de strafcellen is een reëel probleem. De verwarmingsketel maakt veel lawaai.. Het uitdelen van een extra deken gebeurt niet systematisch.

Bepaalde gedetineerden, verblijven niet in een strafcel, maar in een beveiligde (naakte) cel in de vleugels ingevolge een ordemaatregel. De gedetineerde verblijft er in dezelfde omstandigheden (minimale hygiëne) soms tot 40 dagen. Zijn gemoedstoestand verbetert er niet op en de kans bestaat dat hij uiteindelijk overgebracht wordt naar een andere penitentiaire instelling.

2. VOEDING

Basiswet

- Art. 42. De gedetineerde krijgt voldoende voedsel dat voldoet aan de normen van de moderne hygiëne en zo nodig aangepast is aan de vereisten van zijn gezondheidstoestand.
- Art. 47. § 1. Tenzij het hem bij wijze van tuchtsanctie werd ontzegd, heeft een gedetineerde het recht, binnen de door het huishoudelijk reglement bepaalde perken, op eigen kosten gebruiks- en verbruiksgoederen aan te schaffen uit een aanbod dat door tussenkomst van een in elke gevangenis in te richten kantinedienst wordt verstrekt en dat zoveel mogelijk tegemoet komt aan de behoeften van de gedetineerden.
§ 2. Goederen die de orde of de veiligheid in gevaar kunnen brengen, worden uit het aanbod geweerd.

HACCP

De bereiding en distributie van voedingsmiddelen in de gevangenis moeten voldoen aan de regelgeving zoals vastgelegd in Verordening (EG) nr. 852/2004 en het Koninklijk besluit van 14 november 2003 betreffende autocontrole, meldingsplicht en traceerbaarheid in de voedselketen.

Huishoudelijk reglement, IV Materiële Levensvoorwaarden, punt 6

De gedetineerde krijgt drie maaltijden per dag, die aangepast zijn aan de normen van de moderne hygiëne en van de evenwichtige voedingsleer. Aangepaste dieetvoeding is enkel mogelijk op medisch advies. Er zijn verschillende maaltijdregimes: gewoon/zonder varkensvlees/vegetarisch. Deze keuze wordt bevestigd bij inschrijving op de griffie. -Indien de gedetineerde tijdens de detentie wenst te veranderen van regime, vraagt hij die aan via rapportbriefje. De maaltijden worden verdeeld door de sectieknechten onder toezicht van de sectiebeambte. Het is de gedetineerde niet toegelaten zichzelf te bedienen. De gedetineerde komt naar de deur om de maaltijd aan te nemen. Alle maaltijden worden op cel genuttigd. De gedetineerde is er toe gehouden slechts die hoeveelheid voeding aan te nemen die hij verwacht te zullen gebruiken. Hamsteren/opslaan van voeding is niet toegelaten.

Sinds de werken in de keuken zijn er enkele specifieke klachten naar voor gekomen omtrent de maaltijden die tijdelijk geserveerd worden aan gedetineerden. Volgens sommige gedetineerden zou de kwaliteit te

wensen overlaten en zouden de porties te klein zijn. Moslims hebben een specifieke klacht gerapporteerd ten aanzien van deze maaltijden met betrekking tot het gebrek aan omschrijving van de ingrediënten, gebruikt in de maaltijden. De minderwaardige kwaliteit zou kunnen toegeschreven worden aan de lage financiële kost van de maaltijden.

Een andere zorgwekkende klacht betreft de afwezigheid van een specifiek dieet voor diabetes. Uit artikel 42 van de Basiswet en het Huishoudelijk Reglement blijkt nochtans dat gedetineerden het recht hebben om een dieet te krijgen op doktersvoorschrift dat aangepast is aan de vereisten van hun gezondheidstoestand.

Een personeelslid zou de regel hebben ingevoerd dat gedetineerden tijdens de etensbedeling geen short mogen dragen. Het is voor de Commissie onduidelijk waarom deze regel werd ingevoerd en waarop ze werd gefundeerd.

Uiteindelijk rijzen er vragen over de voeding die gedetineerden op eigen kosten kunnen aankopen in de kantine. Om bepaalde producten zoals ajuin of eieren te kunnen bereiden, hebben gedetineerden kookmateriaal nodig. Dit wordt hen niet ter beschikking gesteld terwijl zelfgemaakt kookmateriaal tuchtrechtelijk gesanctioneerd wordt.

3. OVERBEVOLKING EN LEEFRUIMTE

De cellen zijn ofwel solocellen ofwel duocellen. De duocellen hebben een stapelbed. Het materiaal in de cellen is in slechte staat. Bijvoorbeeld: de lattenbodem is niet aanwezig, beschadigde matrassen, kasten, tafels en beschutting. Sommige cellen zijn niet uitgerust met stoelen.

De lakens en kledij worden niet op regelmatige basis veranderd.

Het is niet toegestaan een handdoek te gebruiken als gordijn. In de periodes met hoge temperaturen heb je in de cellen verstikkend gevoel. Af en toe wordt het luikje in de celdeur opengezet om tocht te creëren.

Eén vleugel is gereserveerd voor nieuwe gedetineerden en een andere vleugel is voorbehouden voor gedetineerden, die onder discipline zijn geplaatst. De gedetineerden met werk bevinden zich ook in een aparte vleugel. In het algemeen is het gelijkvloers van de vleugels voorbestemd voor gedetineerden met problemen. Deze verblijven steeds solo op cel (veiligheidsmaatregel, bijzonder toezicht, zelfmoordpogingen, gemediatiseerde dossiers, enz.).

Wanneer spanningen ontstaan tussen gedetineerden in duocellen worden deze niet steeds gescheiden.

V. REGIME EN ACTIVITEITEN

---

1. CONTACTEN MET DE BUITENWERELD

4.1.1 BEZOEK

Basiswet

Art. 58. § 1. Behoudens de door de wet bepaalde uitzonderingen hebben de verdachten het recht om dagelijks bezoek te ontvangen.

§ 2. Behoudens de door de wet bepaalde uitzonderingen hebben de overige gedetineerden recht op minimum drie bezoeken per week, gespreid over drie dagen, waarvan op zijn minst een dag in het weekend en de woensdagnamiddag.

§ 3. De duur van een bezoek is minimum één uur.

§ 4. Behoudens de door de wet voorziene uitzonderingen heeft iedere gedetineerde minstens eenmaal per maand recht op ongestoord bezoek gedurende minimum twee uur, overeenkomstig de door de Koning te bepalen voorwaarden en nadere regels

Art. 59. § 1. Bloed- en aanverwanten in de rechte lijn, de voogd, de echtgenoot, de wettelijk of feitelijk samenwonende partner, de broers, zusters, ooms en tantes worden toegelaten tot het bezoek aan de gedetineerden na van hun hoedanigheid te hebben doen blijken. De directeur kan aan deze personen het bezoek enkel voorlopig ontzeggen, wanneer er geïndividualiseerde aanwijzingen bestaan dat het bezoek de handhaving van de orde of de veiligheid ernstig in gevaar kan brengen en wanneer de nadere regels voor het bezoek die bepaald zijn in artikel 60, § 3, ontoereikend zijn om dit gevaar af te wenden.

§ 2. Het inrichtingshoofd draagt er zorg voor dat het bezoek kan plaatsvinden in omstandigheden die de banden met het affectief milieu in stand houden of bevorderen, inzonderheid wanneer het een bezoek door minderjarigen aan hun ouder betreft.

Algemeen wordt het bezoek correct geregeld conform de Basiswet en het Huishoudelijk Reglement.

De Commissie ontving voornamelijk klachten omtrent de behandeling van bezoekers. Zo is het bezoek regelmatig volzet. Bezoekers verplaatsen zich naar de gevangenis zonder zekerheid dat er die dag voldoende plaats zal zijn. Bovendien wordt er geen plaats voorzien waar bezoekers kunnen wachten. Zij worden hierdoor verplicht aan te schuiven buiten de gevangenis. Bovendien kan de toegang weleens geweigerd worden omwille van ongegronde redenen. De Commissie ontving klachten omwille van een weigering tot toegang ondanks een toelating van de directie. Het bezoek ervaart de detectiepoorten bovendien als een indringende vorm van controle voornamelijk omdat vrouwen soms verplicht worden hun BH uit te doen. Uiteindelijk beweren bezoekers niet altijd met het nodige respect te worden behandeld door het personeel.

De Commissie stelde vast dat de mogelijkheid tot ongestoord bezoek werd ingeperkt. Sinds de heropening van sectie B steeg het aantal gedetineerden van 600/650 tot 800/850. Destijds waren er twee kamers waar het bezoek zonder toezicht kon plaatsvinden terwijl momenteel slechts een kamer ter beschikking staat.

4.1.2 TELEFOON

Basiswet

Art. 64. § 1. Behoudens de door of krachtens de wet bepaalde uitzonderingen heeft de gedetineerde het recht om op zijn kosten dagelijks te telefoneren met personen van buiten de gevangenis op de tijdstippen en voor een duur die bepaald wordt door het huishoudelijk reglement.

Huishoudelijk reglement, VI Contacten met de buitenwereld, punt 3

Elke gedetineerde mag dagelijks maximum 12 minuten bellen tussen 7u en 20u45 volgens de uurregeling op sectie.

De Commissie ontving verschillende klachten omtrent telefoongesprekken.

De gedetineerden melden dat telefoongesprekken in de praktijk beperkt worden tot één gesprek om de twee dagen gedurende minder dan 12 minuten. De gedetineerde kan wel dagelijks zijn advocaat spreken.

Omdat de kostprijs voor het telefoneren erg hoog kan oplopen, wensen gedetineerden na 18u te telefoneren. Voornamelijk gedetineerden die telefonisch contact opnemen met familie in het buitenland worden geconfronteerd haast onbetaalbaar gesprekken.

Uiteindelijk klagen gedetineerden over het gebrek aan privacy tijdens het telefoneren. Omstanders kunnen de telefoongesprekken gemakkelijk meevolgen.

2. VORMING EN OPLEIDING

Basiswet

Art. 76. § 1. De penitentiaire administratie draagt er zorg voor dat aan de gedetineerde een zo ruim mogelijke toegang wordt verleend tot het geheel van vormingsactiviteiten die ter beschikking worden gesteld met het oog op zijn persoonlijke ontplooiing, op het zinvol doorbrengen van zijn detentietijd, en op het behoud of de verbetering van vooruitzichten op een geslaagde reïntegratie in de vrije samenleving.

§ 2. Als vormingsactiviteiten in de zin van § 1 worden onder meer beschouwd: onderwijs, alfabetisering, beroepsopleiding of voortgezette beroepsopleiding, sociaalculturele vorming en sociale vaardigheidstraining, creatieve en culturele activiteiten, lichamelijke opvoeding.

Er worden verschillende lessen, informatiesessies en activiteiten aangeboden. De gedetineerden worden op de hoogte gesteld van het aanbod via affiches, folders en brochures. De activiteiten worden voornamelijk door Adeppi en de diensten van de Vlaamse Gemeenschap georganiseerd.

Ondanks het feit dat gedetineerden die een opleiding volgen een premie ontvangen, verkiezen de meeste gedetineerden te werken. De werkers genieten immers bepaalde voordelen. De betere materiële condities op hun secties en de gezamenlijke ontspanningsmomenten worden als pluspunt ervaren. Bovendien kunnen transferts ervoor zorgen dat gedetineerden de cursussen niet kunnen voltooien. Deze factoren beïnvloeden hun keuze.

De gedetineerden die toch beslissen om zich in te schrijven komen dikwijls op een wachtlijst terecht. Gedetineerden betreuren de lange wachttijden vooraleer ze van start kunnen gaan met de opleiding. De gedetineerden die uiteindelijk van start gaan met de opleiding wijzen op heel wat praktische problemen. Soms kan men niet deelnemen doordat men hen vergeet uit cel te halen, er geen beweging mag zijn op de secties, een gebrek aan personeel de organisatie van de vorming onmogelijk maakt of door stakingen. Andere problemen zijn de overplaatsingen waardoor gedetineerden hun opleiding onverwacht moeten afbreken. Ook de taalbarrière maakt deelname aan activiteiten soms onmogelijk.

3. WERK

Werkmogelijkheden

Er zijn mogelijkheden om in de inrichting te werken. Er is een hele vleugel (genaamd Prefab) die de gedetineerden huist die werken. Er zijn verschillende jobs die gedetineerden kunnen uitvoeren:

- Fatik
- Kapper
- Magazijn
- Kuisploeg

Natuurlijk zijn de werkmogelijkheden heel beperkt in vergelijking met de buitenwereld.

Huishoudelijk reglement

XII Arbeid, punt 2

De gedetineerde mag op cel andere dan de in de gevangenis beschikbaar gestelde arbeid verrichten, als zelfstandige of in dienstverband, indien de directeur hiervoor toelating geeft.

Selectie

Gedetineerden die werk wensen worden op een wachtlijst geplaatst. Het principe geldt dat hij die bovenaan de lijst staat, werk krijgt.

Huishoudelijk reglement**II Algemene bepalingen**

« De gedetineerde die zich heeft ingeschreven voor een bepaalde activiteit (arbeid, vormingsactiviteit, sportactiviteit,...) en zonder geldige reden afwezig is, kan onderaan de wachtlijst geplaatst worden. »

Wanneer gedetineerden meer dan 16 dagen strikt krijgen opgelegd of naar het cachot moeten, verliezen ze hun werk en komen ze achteraan de wachtlijst.

Huishoudelijk reglement**XII Arbeid**

De directeur staat in voor de toewijzing van de arbeid aan de gedetineerden die om arbeid verzocht hebben.

Gedetineerden worden onvoldoende op de hoogte gebracht van hun plaats op de wachtlijst.

Werkomstandigheden

De gevangenis van Sint-Gillis is een heel oude gevangenis waar schimmel, vocht en ongedierte aanwezig zijn wat maakt dat ook de plaatsen waar er gewerkt wordt, niet hygiënisch zijn. De keuken is zeer oud en ook daar hebben vocht en schimmel zich meester gemaakt. Het is bewonderenswaardig hoe de gedetineerden, desondanks, de keuken spik en span weten te houden. Enkele maanden geleden werd beslist dat er niet meer kan gekookt worden in de keuken. Voeding komt nu van buitenaf. De porties zouden te klein zijn, vele gedetineerden klagen hierover.

Gemiddelde vergoeding

Na een telefonisch onderhoud met de boekhouding komen we te weten dat de lonen van gedetineerden variëren naar gelang het werk dat ze verrichten en dat we spreken van een gemiddelde van 80 cent per uur. De boekhouding kon ons niet zeggen hoeveel een gedetineerde verdient in de werkplaats (per stuk), omdat dit ook sterk varieert van de taak. Vaak verdienen deze gedetineerden wel meer dan 80 cent per uur. Een gedetineerde die 8 uur per dag werkt komt op een maandsalaris uit van 120 euro.

Tijdens de ramadan presteerden sommige werkers extra uren, en deze werden niet uitbetaald. Daarnaast was er een gedetineerde die tussen 24/02 en 22/03 ter vervanging van een andere gedetineerde gewerkt heeft maar hiervoor ook niet uitbetaald werd. De documenten werden aan de boekhouding overgemaakt en deze heeft vervolgens de betaling na tussenkomst van de Commissie van toezicht, alsnog in orde gebracht.

4. LICHAAMSBEWEGING, VRIJE TIJD EN CULTURELE ACTIVITEITEN

Minimaal één uur lichaamsbeweging (of wandelen) **in de buitenlucht** voor alle gedetineerden gerespecteerd

Huishoudelijk Reglement**VIII Vrijtijdsbesteding**

De gedetineerde heeft recht op één dagelijkse wandeling of een andere recreatieve activiteit van minstens één uur in de buitenlucht. De wandeling is gemeenschappelijk, behoudens door de wet bepaalde uitzonderingen. De uren van de wandeling variëren per vleugel en vinden de ene dag in de voormiddag, de andere dag in de namiddag plaats.

Volgens onze kennis zijn hieromtrent geen problemen.

Sportieve activiteiten

Huishoudelijk Reglement

VIII Vrijtijdsbesteding

De gedetineerde heeft recht op lichamelijke oefeningen en sport gedurende ten minste twee uren in de week. De gedetineerde kan sporten tijdens de wandeling. Een bal wordt ter beschikking gesteld.

In de maand november 2014 klaagden verschillende gedetineerden over het feit geen toegang te hebben gehad tot de sportzaal.

Andere vormen van vrijetijdsbesteding

Kranten, tijdschriften, tv- en radioprogramma's

Huishoudelijk Reglement

VIII Vrijtijdsbesteding

De gedetineerde heeft recht door bemiddeling van de gevangenis, voor eigen rekening, kranten, tijdschriften en andere publicaties te ontvangen waarvan de verspreiding niet wettelijk of bij rechterlijke beslissing verboden is. Kranten en tijdschriften kunnen via de kantine besteld worden ;

Aan de gedetineerde wordt de mogelijkheid gegeven om via de bibliotheek een keuze van lectuur te maken uit een voldoende groot aanbod. De bibliotheek van Sint-Gillis is voor elke gedetineerde minstens 2 keer per maand gedurende 1 uur toegankelijk. Indien de gedetineerde naar de bibliotheek wil gaan, schrijft hij een rapportbriefje aan de sectiebeambte (...);

De gedetineerde heeft, voor zover hij over een radio of een televisie beschikt, het recht om de radio-en televisieprogramma's te volgen, op voorwaarde dat hij, in het bijzonder 's nachts, de andere gedetineerden niet stoort.

De bibliotheek is amper open. Gedetineerden verzoeken meermaals toegang via rapportbriefjes maar er komt geen gehoor.

Geregeld werd er geklaagd over het beperkt aantal televisiekanalen alsook over de prijs van de huur van een televisietoestel (20 euro per maand) hetwelke volgens een groep gedetineerden te hoog is. De beeldkwaliteit van vele televisies is niet scherp. Tijdens de ramadan zou ook het enige Saudi-Arabisch kanaal niet toegankelijk zijn geweest, hetwelke net de gebeden van de ramadan toonden. De Iman bevestigde later dat de post opnieuw ter beschikking werd gesteld. Zo ook zou er een Italiaanse zender er plots zijn afgehaald. Het gevangenis-kanaal zou ook niet meer bestaan.

Huishoudelijk Reglement

VIII Vrijtijdsbesteding

Activiteiten op cel: De gedetineerde kan een niet-winstgevende activiteit van intellectuele of artistieke aard uitoefenen. (...) Indien de gedetineerde een specifieke activiteit wil uitoefenen op cel, moet hij eerst goedkeuring krijgen van de directie. Hij dient een aanvraag te richten tot de directie, via rapportbriefje of onder gesloten omslag. Indien specifiek materiaal vereist is, dient hij ook hiervoor een goedkeuring te krijgen van de directie.

Huishoudelijk Reglement

IX Vormingsactiviteiten

Iedere veroordeelde die dit wenst, heeft het recht om een opleiding aan te vatten of af te maken, zich om te scholen of zich bij te scholen, rekening houdend met het in de gevangenis beschikbare aanbod. Deze opleiding vindt plaats in, buiten of vanuit de gevangenis, overeenkomstig de strafuitvoeringsmodaliteiten die op hem van toepassing zijn. Verdachten hebben, behoudens de door de wet bepaalde uitzonderingen, hetzelfde recht voor zover de duur van de detentie het mogelijk maakt en deze activiteit het verlaten van

de inrichting niet impliceert. Overeenkomstig de in de reglementering bepaalde voorwaarden kan een premie worden toegekend aan gedetineerden die een opleiding volgen. In de gevangenis van Sint-Gillis is het mogelijk om opleidingen te volgen. Er worden verschillende lessen, infosessies en activiteiten aangeboden. Deze worden via flyers, brieven, brochures en mondelinge toelichting aan de gedetineerden kenbaar gemaakt. Indien de gedetineerde kandidaat is voor één van deze lessen, dient hij zich in te schrijven via een rapportbriefje of via de inschrijvingsstrook van de flyer. Op dit rapportbriefje dient de gedetineerde duidelijk te vermelden aan welke activiteit hij wenst deel te nemen, zijn naam, detentienummer en celnummer. Naargelang het type lessen komt de gedetineerde eventueel op een wachtlijst.

Huishoudelijk Reglement

X Herstelgerichte activiteiten

De gedetineerde kan deelnemen aan de in de gevangenis aanwezige herstelgerichte activiteiten. Deze activiteiten worden via affiches, flyers, brieven, brochures en mondelinge toelichting aan de gedetineerden kenbaar gemaakt. Indien de gedetineerde kandidaat is voor één van deze lessen, dient hij zich in te schrijven via een rapportbriefje of via de inschrijvingsstrook van de flyer. Op dit rapportbriefje dient de gedetineerde duidelijk te vermelden aan welke activiteit hij wenst deel te nemen, zijn naam, detentienummer en celnummer. Naargelang het type lessen komt de gedetineerde eventueel op een wachtlijst.

Concreet wordt er tweemaal per jaar (eenmaal in het voorjaar en eenmaal in het najaar) een brochure verspreid onder de gedetineerden door de dienst Hulp-en dienstverlening in de Brusselse Gevangenissen. Daarin vinden gedetineerden de cursussen en lessen die worden aangeboden.

Najaar 2014 aanbod :

- Nederlands voor anderstaligen
- Nederlands lezen en schrijven
- Initiatie cursus informatica
- Cursus beeldbewerking
- Rekenen
- Open leercentrum
- Cursus : omgaan met agressie
- Tekenatelier
- Basiscommunicatie, conflictbeheersing & sollicitatietraining.

Voor het aanbod van de Franse Gemeenschap wordt doorverwezen naar diens brochure.

Sommige gedetineerden haalden aan dat er soms een overlap was tussen de wandeling en een cursus. Wanneer ze dan op de wandeling waren, werden ze niet geroepen voor hun cursus.

De wachttijden voor de cursussen kan ook erg oplopen.

Ruimte voorbehouden voor vrijetijdsbesteding

Enkel voor de gedetineerde op de prefab (Huishoudelijk reglement) :

Huishoudelijk Reglement

VIII Vrijetijdsbesteding

De gedetineerde heeft het recht om deel te nemen aan gemeenschappelijke ontspanningsactiviteiten, behoudens de door of krachtens de wet bepaalde uitzonderingen. De gedetineerde van de prefab kan deelnemen aan verschillende activiteiten : sectie A → ontspanningszaal : gezelschapsspelen zijn er ter

beschikking van de gedetineerden. Sectie B → de celdeuren staan 's avonds open met de mogelijkheid om tafeltennis te spelen.

Servanten van vleugel E hadden een activiteitenzaal maar deze werd in januari 2014 ontnomen.

Op elke vleugel is er wel een lokaal, maar dat wordt hen niet ter beschikking gesteld.

VI. GEZONDHEID

De gebrekkige toegang tot gezondheidszorg werd meermaals aangeklaagd door gedetineerden. Het grootste probleem betreft de lange wachttijd tussen de aanvraag en uiteindelijk consultatie. Deze wachttijd bedraagt enkele dagen. De wachttijd bij de tandarts of kinesitherapeut kan zelfs oplopen tot enkele weken of zelfs maanden.

1) Algemeen

De commissie ontving klachten betreffende een arts die de consultaties uitvoerde via het luikje aan de celdeur. De reden voor dit gebrekkig onderzoek betrof de grote hoeveelheid medische aanvragen die artsen ontvangen. Na een onderhoud tussen de commissie en de arts, ontvingen wij hieromtrent geen klachten meer.

Gedetineerden wijzen op de gebrekkige uitvoering van medische voorschriften. Zo hebben gedetineerden met huidproblemen recht op één douche om de twee dagen. Gedetineerden met een huidallergie hebben recht op een regelmatige verversing van beddenlakens.

Een ander belangrijk voorbeeld betreft de insuline-injectie. De directie voerde een uniform systeem in waarbij alle patiënten op hetzelfde tijdstip een insulinespuit zouden krijgen. De directie consulteerde geen artsen omtrent deze beslissing hetgeen deze patiënten in gevaar brengt. De insulinespuit moet immers gegeven worden wanneer de medische toestand van de patiënt dit vereist. Uiteindelijk voorziet de gevangenis geen gepast dieet voor diabetes.

2) Tandarts

De wachttijd voor een consultatie bij de tandarts vormt een steeds wederkerende klacht. Dit brengt problemen teweeg voor de behandeling van dringende problemen maar tevens ook op het vlak van opvolging van complexe problemen. Een gedetineerde beklagde zich over het feit dat hij meer dan een jaar wacht op een opvolgingsgesprek sinds zijn laatste bezoek, meer dan een jaar geleden.

3) Kinésithérapie

Naast de lange wachttijden voor een bezoek aan de kinesitherapeut wijzen gedetineerden op de gebrekkige opvolging. Bovendien zou toegang tot de sportzaal het fysiek herstel van sommige gedetineerden ten goede komen.

4) Oogarts

Een gedetineerde contacteerde de commissie omtrent een ooginfectie. Het oog van de gedetineerde was erg gezwollen. De gedetineerde verzocht vrijdag een consultatie met een arts. De kwartierchef liet de gedetineerde weten dat hij pas maandag naar het medisch centrum kon. Deze vertraging houdt een groot risico in aangezien er permanente blindheid kan optreden.

5) Orthodontie

Een gedetineerde heeft een verstuiking opgelopen en wachtte een maand later nog steeds op zijn radiologisch onderzoek teneinde aan te tonen dat hij slachtoffer was van fysiek geweld van de politie tijdens een arrestatie.

6) Dermatologie

Tijdens de maand augustus meldde een gedetineerde dat hij leed aan een dermatologisch probleem. Hij diende hiervoor elke dag te douchen. Hij verkreeg verschillende medische certificaten. Niettemin werden de dagelijkse douches niet uitgevoerd. Hij vroeg toegang tot zijn medisch dossier en wendde zich tot het CMC. De consultatie was voorzien op 11 augustus maar werd uitgesteld tot 1 september.

7) Tuberculose

Bij aankomst in de gevangenis weigerde een gedetineerde een tuberculose test te laten afnemen. Hij werd daarom geïsoleerd. De arts bracht de commissie op de hoogte van het feit dat het doel van deze isolatie tweeledig is. Enerzijds bestaat er een medisch belang maar anderzijds wil men de gedetineerde aanmoedigen deze test toch te laten uitvoeren.

8) Heelkundige ingrepen

Tijdens de maand juni meldde een gedetineerde dat hij werd geweigerd om een ingreep te ondergaan aangezien deze enkel voor esthetische redenen zou zijn.

9) Tuchtmaatregelen

Bij het nemen van tuchtmaatregelen houdt men niet altijd rekening met de toestand van gedetineerden. Verschillende gedetineerden werden in de strafcel geplaatst naar aanleiding van een tuchtbreuk hetgeen niet aangepast was aan hun fysieke toestand. In dit verband verwijzen we ook naar de rechtspraak door de Raad van State die dergelijke beslissingen heeft vernietigd (22 juli 2014, n°228.097, Guenfoudi; 8 oktober 2014, n°228.710, Feratovic).

10) Mentale problemen

Veel gedetineerden kampen met psychische problemen. De gevangenis van Sint Gillis telt slechts één psychiater die deze patiënten kan behandelen. Doordat deze psychiater onmogelijk alle patiënten op gepaste wijze kan behandelen, zal de behandeling afhangen van de ernst van de aandoening. Daardoor kan men onmogelijk preventief optreden en vermijden dat bepaalde pathologieën ontstaan of verergeren.

11) Toegang tot het dossier en verkrijgen van medische attesten

De commissie van toezicht ontving verschillende klachten van gedetineerden omtrent de gebrekkige toegang tot hun medische dossier en het verkrijgen van medische attesten.

Na een gewelddadige interventie belandde een gedetineerde in de strafcel. Na het voorval werd de arm van de gedetineerde in de plaaster gelegd. De commissie van toezicht verzocht een attest op te stellen voor de advocaat van de gedetineerde. De directie wenste geen attest af te leveren omdat zij instaan voor de verzorging van gedetineerden en niet het afleveren van attesten. Het ontbreken van dit attest leidde ertoe dat de advocaat geen klacht kon neerleggen.

La direction a répondu que les médecins de la prison étaient charger de "soigner" les détenus et non pas de rédiger des certificats. Ce certificat n'a jamais été obtenu.

12) Hongerstaking

Tijdens de maand maart onderging een gedetineerde een hongerstaking. Hij werd bezocht door een bezoeker en de secretaris van de Centrale Toezichtraad.

13) Overlijden

- In de nacht van 18 november 2013 overleed een gedetineerde. In januari 2014 richtten enkele gedetineerden zich tot de commissie van toezicht met de melding dat de gedetineerde overleed door slagen en verwondingen.
- Op 24 juni 2014 overleed een 74 jarige gedetineerde in het medisch centrum. Hij werd overgebracht vanuit de gevangenis van Vorst. Een autopsie werd uitgevoerd.
- In de nacht van 9 op 10 oktober 2014 overleed een gedetineerden in de strafcel op de sectie. Hij stierf aan een overdosis methadon en medicatie. De gedetineerde was erg verward.
- Op 20 december 2014 overleed een gedetineerde aan zelfdoding door ophanging. De commissie van toezicht vroeg het personeel om meer uitleg maar dit werd geweigerd.

Conclusie

De Commissie van Toezicht stelt vast dat de medische behandeling van gedetineerden te wensen overlaat.

Het medisch personeel is te onderbemand om op gepaste wijze in te gaan op medische vragen en problemen van gedetineerden.

De commissie van toezicht betreurt het feit dat medisch advies dikwijls niet opgevolgd volgt door een gebrek aan middelen of arbitraire beslissingen van gevangenispersonnel. Deze beslissingen kunnen nefaste gevolgen hebben voor de gezondheid van gedetineerden. Het is algemeen bekend dat gedetineerden een kwetsbare groep vormen die niet zelden te maken krijgen met psychologische problemen. De Commissie van Toezicht vraagt deze ziektes op gepast wijze te voorkomen of behandelen.

De Commissie van Toezicht meent dat heel wat van de voornoemde problemen kunnen vermeden worden door de medische zorg voor gedetineerden over te hevelen naar de FOD Volksgezondheid. De expertise van FOD justitie lijkt immers ontoereikend om medische dossiers op gepaste wijze te behandelen.

VII. ORDE, VEILIGHEID EN DWANG

Volgens gedetineerden en personeelsleden voerde de nieuwe directie een beleid in waarbij veiligheid centraal staat. Deze visie zou zich vertaald hebben naar een autoritaire houding die werd aangenomen ten aanzien van gedetineerden en personeel. Het probleem omtrent orde in de instelling zou worden aangepakt door middel van een unilateraal model waarbij geen plaats bestaat voor onderhandeling

Het voorbije jaar klaagden gedetineerden over de fouilles type 3.

Ondanks de herziening van de wetgeving die een uitbreiding van de toepassing van fouille type 3 voorzag, duurde het enkele maanden vooraleer de directie een nota uitschreef om een einde te stellen aan deze systematische controles. Voornamelijk de controles na het bezoek vormden een probleem.

De Commissie van Toezicht verzocht de directie herhaaldelijk om deze praktijk aan te passen. Uiteindelijk verspreidde men de aangepaste nota pas in oktober 2014.

Ook de omstandigheden waaronder deze fouilles plaatsvinden, worden uitgebreid bekritiseerd door gedetineerden. Zo is er bijvoorbeeld te veel personeel aanwezig tijdens de fouilles, wordt de plek waar de fouille doorgaat onvoldoende afgeschermd, soms gebeurt de fouille brutaal en voelt de gedetineerden zich geschonden in zijn eerbaarheid.

Naast de disciplinaire maatregelen neemt de directie bijzondere veiligheidsmaatregelen ten aanzien van bepaalde gedetineerden. Verschillende maandcommissarissen botsten op dit registratieprobleem. Wanneer zij bij de griffie de bewuste documenten wouden inkijken, was er op de griffie geen spoor van deze documenten. De griffie wijst op de verantwoordelijkheid van de directie in deze materie. Dit wijst niet op een discretionaire macht maar eerder op een arbitraire macht. Artikel 115 van de Basiswet (in werking getreden door het Koninklijk Besluit van 28 december 2006) voorziet immers een bijzonder register waarin omstandigheden worden gepreciseerd die aanleiding gaven tot de maatregel, het tijdstip waarop de maatregel werd genomen en de duur van de maatregel. Bovendien moet het register ter beschikking staan van de toezicht- en klachtorganen.

VIII. TUCHTREGIME

Basiswet

Art. 122. Het tuchtregime strekt ertoe de orde en de veiligheid te vrijwaren met eerbiediging van de waardigheid, het zelfrespect en de individuele en sociale verantwoordelijkheid van de gedetineerden. Het beroep op de tuchtprocedure moet beperkt blijven tot situaties waarin de handhaving van de orde en de veiligheid van de inrichting dit gebiedend rechtvaardigen en er geen enkel ander middel kan worden gebruikt om dit te verzekeren.

Inleiding

Veel gedetineerden hebben het gevoel dat ze voor allerhande gedragingen gestraft kunnen worden. Dit zorgt ervoor dat veel gedetineerden zich gespannen voelen. Bovendien worden deze straffen ervaren als een drukmiddel van het personeel. Regelmatig wordt er immers gedreigd: "...of anders schrijf ik een rapport".

De commissie ontvangt daarenboven veel klachten naar aanleiding van tuchtrapporten. Gedetineerden vinden de opgelegde sanctie dikwijls onrechtvaardig en bekritisieren de wijze waarop ze gehoord worden door de directie naar aanleiding van een tuchtrapport.

A) Tuchtrechtelijke inbreuk

- Onduidelijke regels :

Basiswet

Art. 130. Worden beschouwd als tuchtrechtelijke inbreuken van de tweede categorie :
2° 1 het niet naleven van de door het huishoudelijk reglement voorgeschreven bepalingen;

De commissie ontving klachten van gedetineerden die handelen over de verouderde huishoudelijke reglementen (2011) die circuleren in de gevangenissen. Deze oudere versies zijn niet meer toepasbaar waardoor gedetineerden onvoldoende op de hoogte zijn van de geldende regelgeving. Bovendien hebben gedetineerden geen toegang tot de Basiswet 2005. Op vraag van de commissie zou er op elke vleugel een papieren geconsolideerde versie van de Basiswet worden gelegd die door de commissie ter beschikking werd gesteld in het Nederlands en het Frans.

- **Onrechtvaardigheidsgevoel bij de opstelling van de tuchtrappen door het personeel.**

1) Tucht sanctie als drukingsmiddel van het penitentiair personeel

Veel gedetineerden klagen over de wijze waarop het personeel al te makkelijk gebruikmaakt van tuchtrappen. Zo vertelde een gedetineerde dat hij tijdens een gesprek met een andere gedetineerde via het raam tot de orde werd geroepen door het personeel. Hij antwoordde "ik heb nog het recht op een vrije meningsuiting" en hij kreeg een tuchtrap wegens het uiten van een bedreiging, terwijl het geen bedreiging was. Andere gedetineerden hebben tuchtrechtelijke sancties gekregen wegens beledigingen of agressie ten aanzien van personeelsleden terwijl ze beweren deze feiten nooit gepleegd te hebben. Onderstaand voorbeeld werd door een gedetineerde ter kennis gebracht aan de commissie:

Een gedetineerde heeft een de commissie gevraagd om langs te komen op 18 november 2014 wegens kiespijn. De gedetineerde gaf aan dat iemand van het personeel hem had aangeraden zijn hoofd tegen de muur te slaan om de pijn op te lossen. Omdat hij bleef roepen, is een interventieteam tussengekomen. Hij beschreef dat hij op grond werd gesmaakt, gehandboeid en stoten tegen hoofd, nek en thorax kreeg. Zijn medegedetineerde, aanwezig tijdens het bezoek van de commissie, bevestigde deze versie van de feiten. Deze gedetineerde verkeerde in schok. Hij werd in een strafcel geplaatst tot en met 22 november 2014.

2) Drugs

Meerdere gedetineerden hebben geklaagd over het feit dat wanneer het personeel gedetineerden beschuldigt van drugsbezit zonder de drugs bij de gedetineerden te vinden, ze een rapport opstellen in het nadeel van de gedetineerde door specifiek te melden dat de gedetineerde de drugs heeft ingeslikt.

3) Sancties verbonden aan de verloedering van de cellen

Meerdere gedetineerden hebben geklaagd omdat ze een tuchtrechtelijke sanctie hebben gekregen wegens een beschadiging van de cel, die al voor hun intrek aanwezig was.

Voorbeelden:

- ❖ In juli is een gedetineerde gestraft omdat hij een opening in zijn matras had, waarin hij een GSM kon verbergen. De gedetineerde in kwestie was niet in het bezit van een GSM en hij verweerde zich door het feit dat de opening al aanwezig was voor zijn intrek in de cel.

- **Cumulatie tucht sancties**

Er werden onregelmatigheden vastgesteld in het kader van de tuchtprocedure van een 17-tal gedetineerden die een tucht sanctie zouden hebben gekregen naar aanleiding van het bidden op de wandeling. De uitgesproken tucht sanctie zou in elk van deze gevallen 10 dagen individuele wandeling en, met uitstel, 30 dagen afzondering in de aan de gedetineerde toegewezen verblijfsruimte voor een proeftijd van 3 maand bedragen.

Er mag echter geen bijkomende tucht sanctie worden opgelegd wanneer één van de sancties 'afzondering in de aan de gedetineerde toegewezen verblijfsruimte' betreft (art. 143 §3 Basiswet). Deze 2 sancties (waarvan één met uitstel) zouden m.a.w. niet gecumuleerd mogen worden.

- **Tucht transfer**

Meerdere gedetineerden, die een klacht ingediend hadden omwille van een tucht sanctie, zijn niet gehoord geweest door de commissie omdat ze getransfereerd zijn.

- **Tuchtrechtelijke inbreuken met als doel een gesprek te hebben met directie of een transfert te bekomen.**

De gedetineerde klagen regelmatig over het uitblijven van een antwoord op rapporten die ze schrijven naar de directie. Sommige gedetineerden verhuizen naar de strafcel omdat de directie de verplichting heeft de gedetineerden op strafcel wekelijks te bezoeken en ze op die manier met de directeur een gesprek kunnen voeren.

De meeste gedetineerden wachten lang op hun transfers naar een andere gevangenis. Indien ze het niet meer uithouden proberen ze, door het plegen van tuchtrechtelijke inbreuken, de transfers te bekomen via tuchttransfers.

- **Uitvoering van de tuchtmaatregelen.**

De gevangenis van Sint-Gillis telt verschillende straf- en isolatiecellen. Deze zijn gelegen in sectie A, B en op de gang die uitgaat op het medisch centrum.

- **Contacten met de Commissie van Toezicht**

Basiswet

Art. 30. § 1. Voorzover dit voor de uitoefening van de taken omschreven in de artikelen 27 en 28 noodzakelijk is, hebben de leden van de commissies van toezicht vrije toegang tot alle plaatsen in de gevangenis en hebben zij het recht om ter plaatse, behoudens wettelijk bepaalde uitzonderingen, alle op de gevangenis betrekking hebbende boeken en bescheiden in te zien, met inbegrip (van het register van de tuchtsancties en) van alle stukken die individuele gegevens bevatten van de gedetineerde.

§ 2. Ze hebben het recht zonder controle een briefwisseling te voeren met de gedetineerden en zonder toezicht in contact te treden met hen.

De Commissie meent dat gedetineerden die zich in de isolatiecellen bevinden niet op gepaste wijze contact kunnen opnemen met de commissie. Op de gang waar de isolatiecellen zich bevinden staat bijvoorbeeld geen brievenbus waarin klachten kunnen gedeponereerd worden. De commissie neemt daarom zelf het initiatief om de strafcellen te bezoeken. Deze toegang wordt echter soms geweigerd. De maancommissaris voert via het luikje in de deur een gesprek met de gedetineerde. Dit gesprek wordt gevoerd in aanwezigheid van een personeelslid waardoor de commissie niet zonder toezicht in contact kan treden met de gedetineerden.

- **Vastgestelde problemen en klachten van gedetineerden in de strafcel**

- Een van de cellen op sectie B werd ingericht op dezelfde wijze als de strafcel (geen meubels of ander comfort) maar draagt niet de naam strafcel maar beveiligde cel.
- In mei werd een gedetineerde met psychologische problemen in de strafcel geplaatst.
- Het verblijf van gedetineerden in de beveiligde cel (welke dezelfde is als de strafcel) gedurende lange tijd ingevolge een plaatsing in een individueel bijzonder veiligheidsregime (cf. *infra*). Een van de advocaten wenste deze praktijk aan te klagen. Gedurende de maand maart verbleef een gedetineerde 40 dagen in deze cel. De Commissie nam contact op met de advocaat van de gedetineerde. De advocaat kon geen zaak opstarten aangezien de directie weigerde om documenten door te geven die hem de mogelijkheid zouden geven een zaak aan te spannen bij de Raad van State. De gedetineerde werd uiteindelijk overgebracht naar de gevangenis van Lantin.

Afdeling III. - Plaatsing in een individueel bijzonder veiligheidsregime.

Art. 116. § 1. Wanneer uit concrete omstandigheden of uit de gedragingen van een gedetineerde blijkt dat hij een voortdurende bedreiging uitmaakt voor de veiligheid, en gebleken is dat zowel de in afdeling I vermelde controlemaatregelen als de in afdeling II vermelde bijzondere

beveiligingsmaatregelen ontoereikend zijn, kan hij in een **individueel bijzonder veiligheidsregime** worden geplaatst.

§ 2. Tot de plaatsing in een individueel bijzonder regime kan enkel worden besloten wanneer de veiligheid op geen enkele andere wijze gevrijwaard kan worden en voor de daartoe strikt noodzakelijke tijd.

Art. 117. De plaatsing in een individueel bijzonder veiligheidsregime bestaat in één van de hierna vermelde maatregelen of in een combinatie van meerdere ervan :

1° uitsluiting van deelname aan gemeenschappelijke activiteiten;

2° (systematische controle van uitgaande en inkomende briefwisseling overeenkomstig de in artikel 55 en 56 bepaalde regels);

3° beperking van bezoek in een lokaal dat voorzien is van een transparante wand die de bezoekers van de gedetineerde scheidt, zoals bepaald in artikel 60, § 3;

4° gedeeltelijke ontzegging van het gebruik van de telefoon, zoals bepaald in artikel 64, § 3;

5° systematische toepassing van de in artikel 108, § 1, bepaalde controlemaatregel;

6° toepassing van één of meerdere bijzondere in artikel 112, § 1, bepaalde veiligheidsmaatregelen.

De basisbeginselen vermeld in titel II blijven onverkort van toepassing op het individueel bijzonder veiligheidsregime.

Art. 112. § 1. Als bijzondere veiligheidsmaatregelen zijn toelaatbaar, afzonderlijk of in combinatie, mits zij uitsluitend tot dat doel worden aangewend en voor de daartoe strikt noodzakelijke tijd :

1° het ontnemen of onthouden van voorwerpen;

2° de uitsluiting van deelname aan bepaalde gemeenschappelijke of individuele activiteiten;

3° de observatie overdag en tijdens de nacht, maar met maximale eerbiediging van de nachtrust;

4° het verplicht verblijf in de aan de gedetineerde toegewezen verblijfsruimte;

5° de onderbrenging in een beveiligde cel, zonder voorwerpen waarvan het gebruik gevaarlijk kan zijn.

- **Het gebruik van tuchtregimes**

Basiswet

Art. 122. Het tuchtregime strekt ertoe de orde en de veiligheid te vrijwaren met eerbiediging van de waardigheid, het zelfrespect en de individuele en sociale verantwoordelijkheid van de gedetineerden.

Het beroep op de tuchtprocedure moet beperkt blijven tot situaties waarin de handhaving van de orde en de veiligheid van de inrichting dit gebiedend rechtvaardigen en er geen enkel ander middel kan worden gebruikt om dit te verzekeren.

Hoewel de Basiswet onderstreept dat het tuchtregime enkel gebruikt mag worden als ultimum remedium om de veiligheid in de gevangenis te garanderen, blijkt dat de gevangenis frequent gebruik maakt van dit regime. Gedetineerden krijgen immers dikwijls zware tuchtmaatregelen opgelegd.

Een voorbeeld van een strenge bestraffing betreft een Roemeense gedetineerde, die amper Frans sprak. Hij kreeg 15 dagen isolatie omdat hij zijn werkkledij droeg op de wandeling. De gedetineerde gaf echter aan, niet begrepen te hebben dat het verboden was deze vest te dragen op de wandeling.

- **Het contact met de advocaat tijdens de tuchtprocedure**

Basiswet

Art. 144. § 1. Wanneer een lid van het personeel een feit vaststelt waarvan het vermoedt dat het een tuchtrechtelijke inbreuk uitmaakt of wanneer een dergelijke inbreuk hem ter kennis wordt gebracht, stelt hij een rapport op voor de directeur. Hij bezorgt dit rapport zo spoedig mogelijk aan de directeur die binnen zeven dagen na de ontvangst van dit rapport handelt overeenkomstig [2 ...]2 § 3.

Het opstellen van het rapport brengt geen wijziging mee aan de levensvoorwaarden van de gedetineerde in de gevangenis, behoudens het bepaalde in artikel 145. Het rapport, dat ondertekend wordt door de opsteller, vermeldt de identiteit van de opsteller, de identiteit van de gedetineerde, de feiten die als tuchtrechtelijke inbreuk worden beschouwd, de plaats, het ogenblik en de concrete omstandigheden waarin

de feiten plaatsvonden. De minister bepaalt het model voor dit rapport. De directeur laat zich alle nuttige informatie bezorgen voor de beoordeling van de zaak.

§ 2. [2 ...]2

§ 3. Indien de directeur meent dat de feiten een tuchtrechtelijk gevolg vereisen, wordt de gedetineerde door afgifte van een formulier schriftelijk in kennis gesteld van de tenlastelegging, van het feit dat tegen hem een tuchtprocedure zal worden opgestart, dat hij zijn tuchtdossier kan raadplegen en dat hij gehoord zal worden op een door de directeur bepaalde dag en tijdstip. De gedetineerde die de schriftelijke tenlastelegging niet kan lezen, of die de taal ervan niet verstaat, wordt in de gelegenheid gesteld de inhoud en de omschrijving van de tenlastelegging te verstaan. De minister bepaalt het model van het in het eerste lid bedoelde formulier.

§ 4. De gedetineerde heeft het recht zich tijdens de tuchtprocedure te laten bijstaan door een advocaat [1 ...]1.

[1 Tweede lid opgeheven.]1

De meerderheid van de advocaten wordt te laat op de hoogte gesteld van de tuchtprocedure. Hierdoor worden weinig gedetineerden bijgestaan door hun advocaat tijdens de tuchtprocedure.

De gedetineerden worden tussen 10u en 12u gehoord terwijl de advocaten op dat moment dikwijls op de rechtbank aanwezig zijn. Jammer genoeg weigert de gevangenis de bespreking van de tuchtmaatregelen te verplaatsen.

Verschillende gedetineerden klagen over het feit dat zij hun advocaat niet kunnen contacteren voordat zij gehoord worden. De directie stelt hen enkel op de hoogte van het feit dat hun advocaat op de hoogte werd gesteld maar verhinderd werd naar de gevangenis te komen.

- **Sancties die ingaan tegen het verbod op onmenselijke en vernederde behandeling.**

De Raad van State heeft twee sancties, opgelegd door de directie van de gevangenis van Sint Gillis, in 2014 teniet gedaan. De directie plaatste zwaar zieke gedetineerden in de strafcel. Deze sancties druisen in tegen art. 3 van het Europees Verdrag van de Rechten van de Mens:

- De gedetineerde Guenfoundi werd in de strafcel geplaatst terwijl hij lijdt aan multiple sclerose (CE 22 juillet 2014, n°228.097, Guenfoundi).
- De gedetineerde Feratovic werd in de isolatiecel geplaatst terwijl hij lijdt aan de ziekte van Parkinson (CE 8 octobre 2014, n°228.710, Feratovic).

Een andere zaak wordt momenteel onderzocht. In de nacht van 9 op 10 oktober overleed een gedetineerde door een overdosis methadon en medicatie in de strafcel. Deze gedetineerde was erg verward en vroeg voortdurend zijn celdeur te openen omdat hij aan zijn bushalte wou afstappen. Gezien de psychologische toestand van de gedetineerde was het onaanvaardbaar hem alleen achter te laten in de isolatiecel waar hij uiteindelijk overleed. Het parket kwam na zijn overlijden ter plaatse en onderzoekt de zaak.

- **De impact van bepaalde sancties op medegedetineerden**

Bij zware hitte heeft men de gewoonte om de luikjes van de celdeuren te openen zodanig dat er lucht kan circuleren in de cellen. De gedetineerden in isolatie genieten niet van deze voordelen. Wanneer zij een cel delen wordt ook hun medegedetineerde benadeeld door deze maatregel.

Wanneer een verboden voorwerp wordt gevonden in een duocel zullen in de meeste gevallen twee gedetineerden gestraft worden. Zo werden er in september 2014 twee gedetineerden gestraft omdat men een zelfgemaakt kookvuurtje vond op hun cel. Hoewel beide gedetineerden gestraft werden, gaf een van de gedetineerden toe dat hij het vuurtje fabriceerde.

- **Verlies van werk**

Een tuchtmaatregel van meer dan 16 dagen zorgt er automatisch voor dat gedetineerden hun arbeidsplaats verliezen.

- **Voorschriften**

De directie lijkt de voorschriften te respecteren wat betreft de sancties.

Het lijkt er wel op dat gedetineerden verschillende straffen krijgen voor gelijkaardige feiten. Dit zorgt voor spanning, hetgeen de directie dient te vermijden.

Voor het maken van een jojo met lakens krijgen gedetineerden algemeen zeven dagen 'strikt'. Indien de gedetineerde een T-shirt gebruikte om de jojo te construeren krijgt hij een sanctie van vijf dagen omdat hij in dit geval het materiaal van de gevangenis niet beschadigde.

IX. Externe Rechtspositie van gedetineerden

De gedetineerden uiten hun ongenoegen over de traagheid van de procedure, de moeilijkheid om de directie en de PSD te spreken met betrekking tot deze materie.

Verschillende gedetineerden dienden een rapport in bij de directie zonder antwoord te krijgen.

- Enkele rapporten hadden betrekking op de niet uitvoering van beslissingen of de achterstand met betrekking tot de uitvoering van de beslissingen van de DDB of de SURB.
- Het advies van de directie wordt in bepaalde gevallen laattijdig opgesteld. De meerderheid van de gedetineerden klagen over de achterstand van adviezen van de directie met betrekking tot uitgaansvergunningen, penitentiaire verloven, zittingen van de SURB (elektronisch toezicht, beperkte detentie en de voorwaardelijke invrijheidsstelling).
- De grote invloed van de tuchtmaatregelen op het advies van de directie.

Wet externe rechtspositie

Art. 47.§ 1. Met uitzondering van de voorlopige invrijheidsstelling met het oog op verwijdering van het grondgebied of met het oog op overlevering [2 en met uitzondering van de vermindering van de duur van de door de rechter uitgesproken ontzetting van het recht in een bepaalde aangewezen zone te wonen, te verblijven of er zich te vertonen]2, kunnen de door Titel V bepaalde strafuitvoeringsmodaliteiten aan de veroordeelde worden toegekend voorzover er in hoofde van de veroordeelde geen tegenaanwijzingen bestaan. Deze tegenaanwijzingen hebben betrekking op :

1° de afwezigheid van vooruitzichten op sociale reclassering van de veroordeelde;

2° het risico van het plegen van nieuwe ernstige strafbare feiten;

3° het risico dat de veroordeelde de slachtoffers zou lastig vallen;

4° de houding van de veroordeelde ten aanzien van de slachtoffers van de misdrijven die tot zijn veroordeling hebben geleid;

[1 5° ...]1

[3 6° de door de veroordeelde geleverde inspanningen om de burgerlijke partij te vergoeden, rekening houdend met de vermogenssituatie van de veroordeelde zoals die door zijn toedoen is gewijzigd sinds het plegen van de feiten waarvoor hij veroordeeld is.]

Art. 31.§ 1. Om zijn advies op te stellen, stelt de directeur een dossier samen en hoort hij de veroordeelde. Dit dossier omvat :

- een afschrift van de opsluitingsfiche;

- een afschrift van de vonnissen en arresten;

- de uiteenzetting van de feiten waarvoor de betrokkene werd veroordeeld;

- een uittreksel uit het strafregister;

- de datum waarop de veroordeelde kan worden toegelaten tot de desbetreffende strafuitvoeringsmodaliteit;

- het verslag van de directeur dat wordt opgesteld overeenkomstig de door de Koning bepaalde regels;

- (in voorkomend geval, het met redenen omkleed advies van een dienst of persoon die gespecialiseerd is in de diagnostische expertise van seksuele delinquenten;) <W 2006-12-27/33, art. 58, 1°, 002; Inwerkingtreding : 01-02-2007>

- de opmerkingen van het personeelscollege indien de veroordeelde overeenkomstig § 2 heeft verzocht door deze instantie te worden gehoord;

- de memorie van de veroordeelde of van zijn raadsman.

§ 2. De veroordeelde kan, op zijn verzoek, tevens worden gehoord door het personeelscollege van de strafinrichting, waarvan de samenstelling en de werking door de Koning worden bepaald. De schriftelijke opmerkingen van het personeelscollege worden bij het dossier gevoegd.

§ 3. Het advies van de directeur omvat een gemotiveerd voorstel tot toekenning of afwijzing van de strafuitvoeringsmodaliteit en, in voorkomend geval, de bijzondere voorwaarden die hij nodig acht op te leggen aan de veroordeelde.

§ 4. Het advies van de directeur wordt overgezonden (aan de griffie van de strafuitvoeringsrechtbank) en een afschrift ervan wordt meegedeeld aan het openbaar ministerie en aan de veroordeelde. <W 2006-12-27/33, art. 58, 2°, 002; Inwerkingtreding : 01-02-2007>

§ 5. [1 ...]1

-----

(1)<W 2013-03-17/01, art. 9, 013; Inwerkingtreding : 19-03-2013>

Art. 32. Indien de veroordeelde een straf ondergaat voor feiten bedoeld in de artikelen 372 tot 378 van het Strafwetboek, of voor feiten bedoeld in de artikelen 379 tot 387 van hetzelfde Wetboek (...) indien ze gepleegd werden op minderjarigen of met hun deelneming, moet het verzoek bedoeld in artikel 29 of het advies bedoeld in artikel 30 worden ingediend samen met een met redenen omkleed advies van een (dienst of persoon die gespecialiseerd is in de diagnostische expertise van seksuele delinquenten). <W 2006-12-27/33, art. 59, 2°, 002; Inwerkingtreding : 01-02-2007>

Het advies omvat een beoordeling van de noodzaak om een behandeling op te leggen.

Vershillende gedetineerden geven aan dat de directie systematisch een negatief advies uitschrijft door te verwijzen naar tuchtmaatregelen die werden uitgesproken ten aanzien van gedetineerden. Hierdoor blokkeert de directie hun re-integratieplan.

- Fouten bij het opstellen van de adviezen

De directie verstuurde een advies naar de SURB van Antwerpen terwijl de gedetineerde voor de SURB van Brussel moest verschijnen. De gedetineerde reisde af naar de SURB van Antwerpen maar deze rechtbank verklaarde zich onbevoegd. De gedetineerde liep hierdoor enorme achterstand op in zijn procedure waardoor hij besliste tot einde straf te gaan.

X. WERKING VAN DE COMMISSIES VAN TOEZICHT

Algemene werking commissie

Als voornaamste aandachtspunt in verband met de werking van de commissie kunnen we nog steeds stellen dat de opmerkingen en adviezen van de commissie niet bindend zijn voor de directies. Teneinde een grotere onafhankelijkheid te bereiken wordt reeds door de federale regering Michel in het vooruitzicht gesteld dat de commissies van toezicht voortaan aan de Kamer van Volksvertegenwoordigers in de plaats van aan de minister van Justitie dienen te rapporteren.⁶ Het moge duidelijk zijn dat deze intentie positief wordt onthaald, doch onvoldoende is teneinde een onafhankelijk en volwaardig toezicht te kunnen uitoefenen overeenkomstig de Basiswet⁷ en n° 93 van de European Prison Rules. Met het oog op de inwerkingtreding van het klachtrecht (art. 148 Basiswet e.v.) wordt tevens een beter omkaderde en professionalisering van de commissies noodzakelijk geacht.

Toegang tot netwerk

Aanvankelijk werd toegang tot het netwerk aangeboden door de lokale directie. De commissie kon hierbij rekenen op de hulp van de ICT-technici maar ingevolge de introductie van 'Sidis Suite' en de hierbij horende koppeling aan verschillende databanken, werd deze toegang ontzegd door het Directoraat-Generaal:

"(...) Artikel 138quater van het Algemeen Reglement bepaalt immers dat de leden van de Commissies van Toezicht toegang hebben tot alle stukken die individuele gegevens van gedetineerden bevatten mits voorafgaande schriftelijke instemming van betrokkene. Hieruit blijkt dat zij geen recht hebben op *automatische* consultatie van de gegevens van de gedetineerden, wat een toegang tot Sidis Suite niet mogelijk maakt." (e-mailbericht d.d. 17 februari 2015)

Wij hopen als commissie dat de bevoegde overheden de nodige maatregelen zullen nemen teneinde deze toegang te faciliteren.

Contact met de directie

Het (organisatorisch) vastleggen van maandelijkse vergaderingen van de commissie en maandelijks overleg met de directie verloopt zeer vlot. De directie heeft een vernieuwd lokaal ter beschikking gesteld van de commissie om de vergaderingen te laten doorgaan.

De directie antwoordt doorgaans binnen een redelijke termijn op e-mails en telefonische oproepen vanwege de voorzitter.

Wat de samenwerking tussen de Commissie en de directie betreft, hebben we de afgelopen maanden echter enige spanningen opgemerkt. Naar aanleiding van een conflict tussen een maandcommissaris en de directie werd het rechtstreeks contact tussen maandcommissarissen en de directie opgeheven en vormt de voorzitter vanaf heden het enige aanspreekpunt van de commissie die maandelijkse contacten onderhoudt met de directie.

Noemenswaardig betreft tevens een incident naar aanleiding van de syndicale acties. Een maandcommissaris wenste via het winket met een gedetineerde te communiceren wat werd geweigerd door het inrichtingshoofd. Het inrichtingshoofd heeft later aan de hand van e-mailverkeer de beslissing gemotiveerd als volgt:

---

⁶ Regeerakkoord 9 oktober 2014, http://www.premier.be/sites/default/files/articles/Accord_de_Gouvernement_-_Regeerakkoord.pdf, 124.

⁷ Basiswet 12 januari 2005 betreffende het gevangeniswezen en de rechtspositie van de gedetineerden, BS 1 februari 2005.

“Ik ken de regelgeving en ik weet ook wat ik op een stakingsdag van mijn personeel mag verwachten. Daarbij gaat de eerste bekommernis van de directie én het aanwezig personeel uit naar het (trachten) verlenen van de basisbehoeften van gedetineerden (voeding verschaffen, medische zorgen, e.d.). Hiertoe dient het zeer beperkt aantal aanwezigen reeds kilometers af te leggen om steeds weer van de ene kant van de vleugel naar de andere te lopen, dat ik van hen niet ga verwachten om nog extra te lopen om winketten te openen. Uw leden zijn steeds welkom, maar toch ook enig begrip voor de werkomstandigheden van hen die op stakingsdagen toch de moed hebben om op te komen.”

Volgens de inschatting van de maandcommissaris was er echter voldoende personeel aanwezig op de vleugel in kwestie en werd in overleg met de beambte toegang verleend. De maandcommissaris toonde ons inziens het nodige begrip voor de moeilijkheden van het aanwezig personeel daar ze aan het personeelslid in kwestie de vraag heeft gesteld of dit mogelijk was en het contact kon plaatsgrijpen via het winket (en niet via het gebruikelijk bezoek aan de cel). Bovendien is de Commissie van mening dat het uitoefenen van toezicht onverwijld dient te worden uitgeoefend en contact met gedetineerden onder geen enkel beding mag geweigerd worden. Het is onze aanbeveling naar de Centrale Toezichtsraad, de minister en wetgever toe om de nodige regels hiervoor uit te vaardigen teneinde deze positie duidelijk te stellen.

Contacten met het bewakingspersoneel

De contacten met het bewakingspersoneel verlopen in het algemeen vlot. Niettemin zijn er met bepaalde beampten spanningen daar zij de commissie en haar opdracht niet altijd even genegen zijn.

Contacten met het administratief, medisch en psychosociaal personeel

Het administratief personeel is tijdens onze werkzaamheden steeds bereid om de nodige uitleg en ondersteuning te bieden.

Wat het medisch personeel betreft, zijn de contacten met het genees- en heelkundig centrum constructief en verschaffen zij de nodige informatie. Regelmatig worden contacten onderhouden tussen commissaris en geneesheer, dr. Martin Colard, en de hoofdgeneesheer van het centrum, dr. de Dorlodot. De contacten met bepaalde geneesheren en tandartsen verlopen echter moeizaam op het vlak van bereikbaarheid.

Met betrekking tot het psychosociaal personeel worden nagenoeg geen contacten onderhouden maar verloopt de communicatie via de directie (cf. *supra*).
